

" Magasztosabb érzelmektől áthatott cselekedet"

Dr. Vargha Gábor

Széchenyi István Általános Iskola
Kálmán Kata 8.c, Németh Cintia 8.c
Forján Anett 7.c, Kulcsár Sára 7.c

Pályázatunkban Szentgotthárd kiemelkedő személyiségét, Dr. Vargha Gábort és városunk fejlődésében meghatározó tevékenységét mutatjuk be.

Nagyon kevesen ismerik nevét és munkásságát, pedig rengeteget tett a település gazdasági, kulturális és nemzeti érdekeiért. Szentgotthárdon az 1800-as évek végéig minden Ausztriához kötődő, német eredetű és német nyelvű volt. Az ő irányításával, aktív részvételével minden területen magyarosítanak. Ennek köszönhető, hogy 1920-ban, a trianoni békediktátum aláírásakor nem kerül szóba, hogy mint német nyelvű települést esetleg elcsatolják Szentgotthárdot.

Többször felvetődött-különböző egyesületek, kezdeményezések által-, hogy a tisztelet jeléül az utókor emléket állít. Javaslat hangzott el egy dombormű elkészítésére egykori lakóháza (ma Rendőrség) falára, illetve utca elnevezésére. A mai Széchenyi Általános Iskola névadásakor is felvetődött, mint városhoz kötődő személy.

Egyik ötlet sem valósult meg. Pályázatunkkal szeretnénk felhívni a figyelmet erre a nagyszerű emberre és egyben bizonyítani, hogy méltán megérdemelné.

A kutatás során régi fényképeket, iratokat, képeslapokat használtunk fel. Interjúkat készítettünk szentgotthárdi lakosokkal.

Szentgotthárd Kiegyezés utáni fejlődését hajlamosak vagyunk egyes-egyedül csak Széll Kálmán miniszterelnöknek tulajdonítani. Ez az állítás azonban teljesen nem igaz. Szerepét és nagyságát nem kisebbítve mégis tudatosítani kell, hogy mellette nagy szerepet játszottak más személyek is gimnáziumi és általános iskolai tanárok, ügyvédek. Szentgotthárd 1939-ig önálló választói kerület volt, több országgyűlési küldött is képviselhette a város érdekeit. Közülük két személyiség emelkedik ki. Széll Kálmán és Dr. Vargha Gábor voltak azok, akik a legtöbbet tették a településünkért.

Dr. Vargha Gábor Andrásfán született 1859-ben. Nemesi családból származott, a családfát egészen 1635-ig vissza lehet vezetni ekkor kapta meg egyik őse, Vargha György vitézsége elismeréséül a nemesi címet I. Rákóczi Györgytől. Kőszegen, Sopronban és Szombathelyen végezte tanulmányait, jogot pedig Budapesten tanult. Felesége Desits Valéria, akivel 1899-ben házasodtak össze. Két gyermekük született (fiúk Tivadar csupán három évet élt, lányuk Alice szép kort megérve, 90 évesen hunyt el New Yorkban).

Ebben az időszakban Szentgotthárd járási székhely volt, így hát járásbíróság, telekkönyvi hivatal, adóhivatal is működött, így ügyvédek sokasága telepedett le a városban.

Dr. Vargha Gábor ügyvédi tevékenysége mellett rövid időn belül tevékenyen bekapcsolódott a városéletébe. Áttekintve Szentgotthárd gazdaságát, iparfejlődését, bankhálózatát, és sport-kulturális életét mindenütt találkozunk Dr. Vargha Gábor nevével. Minden javítani, jobbítani akaró terv és tett mellett ott találjuk.

Az 1890-es években alapított dohánygyár, óragyár és selyemgyár Szentgotthárdra telepítéséért Széll Kálmánnal együtt vállvetve harcoltak. Sikerült meggyőznie a kormányt, hogy Szombathely helyett ebben a városban kell a dohánygyárnak felépülnie.

A Szentgotthárdi Takarékpénztárnak - melyet 1871-ben alapítottak- ő az elnöke, s a helyiek egyszerűen csak „Vargha-bank”- nak hívták. Létezett itt egy úgynevezett szegényalap, melyből segélyt osztott ki családok megsegítéséhez.

Javaslat volt, hogy jöjjön létre egységes városrendezési terv, alkossanak építési szabályozó rendeletet a város szépülése érdekében. Az ő agilis tevékenysége következtében indul el a csatornázás és aszfaltozás is.

Ugyanebben az időben indított egy kezdeményezést azért a célért, hogy hozzanak létre egy Járási Kórházat. Az építési tervek ugyan elkészültek, de ennél tovább nem sikerült lépniük a háború kitörése miatt. Ugyan ilyen tenni akarás jellemzi a magyar kultúra, a magyar nyelv és hazafias nevelés területén. Ezek a területek igen fontosak voltak, hiszen a településen 1878-ig német nyelven tanítottak, s csak ezután kezdődik el a magyar nyelvű tanítás és minden területen a magyar nyelv használata.

Hatalmas érdeme van az állami gimnázium létrehozásában, saját vagyonából is felajánlott e célra.

1893-ban a Kaszinó, Olvasó Egylet 50-éves évfordulóján kezdeményezésére elfogadták, hogy pénzzel támogatják azt a diákot, aki a magyar nyelvben kiemelkedően halad.

Szentgotthárdi Dalos Egylet létrejötté is Dr. Vargha Gábornak köszönhető, a magyar zene szeretete összekötötte itt a lakosság széles rétegét, a munkásoktól egészen az értelmiségig, s a Közművelődési Egyesület is a hazafias szellemiséget ápolta. A sport sem maradt ki érdeklődési köréből, Korcsolya-, Kerékpár- és Torna Egylet elnökségi tagja illetve védnöke volt.

Hangsúlyozni kell, hogy hazafias gondolkodása és érzelme nem jelentette azt, hogy szélsőséges és más nemzetiségek elleni uszító nézeteket vallott volna. Bizonyítéka ennek többek között az is, hogy 1930-as évek közepétől felhívja a figyelmet a fasiszta veszélyre, horogkeresztes plakátok, jelképek megjelenítésére és szigorú ellenlépéseket, ezek visszaszorítását követelte.

Nemcsak Szentgotthárd városa köszönhet sokat ennek az agilis személynek, de közvetlen környezete is hálásan, jó szívvel gondolt Dr. Vargha Gáborra.

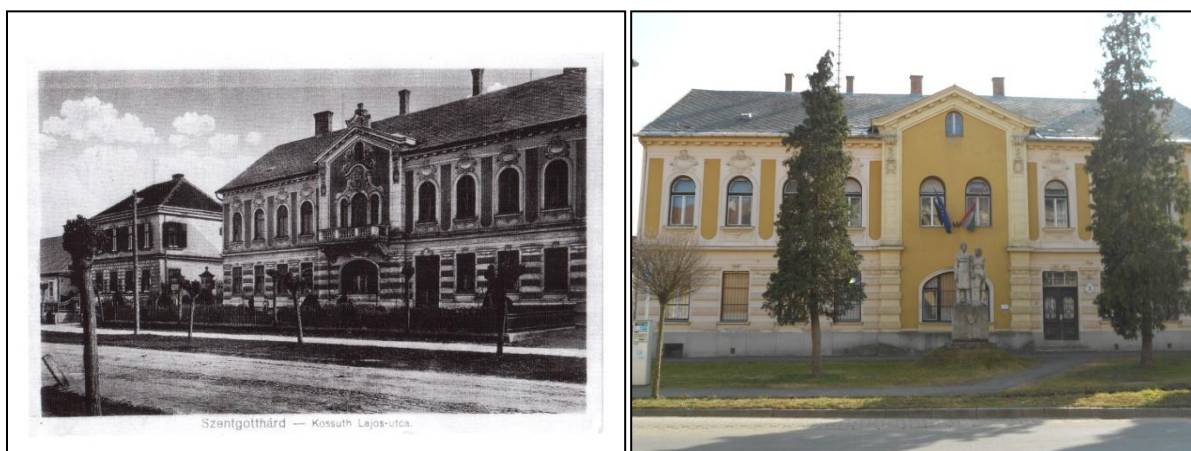
A Máriaújfalu-i patakot pénzért „kivette” kibérelte és ebbe pisztrángokat telepített. Miután ez megtörtént, visszaadta a falusiaknak, szegényeknek, ezzel lehetőséget adva, hogy élelemhez jussanak.

A családnál szobalányként szolgáló Dancsecz Anna (Tóth Andorné édesanyja) visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy Dr. Vargha Gábor igen törvénytisztelő ember volt. Anna néni nyugdíjazásánál derült ki, hogy bejelentve dolgozott és minden egyes napjáról elszámolt kenyéradó gazdája.

A Kossuth Lajos utca az 1800-as évek második felében kezdett kiépülni, eredetileg a neve Körmen di utca volt, mivel ez az utca vezetett Körmend felé Rábakethelyen keresztül. Kossuth Lajos nevet csak a II. Világháború után kapta. Az utca, mint a régi képen is látható a mai mentőállomás környékén ért véget, az épületek között pedig teljes szélességben volt az aszfaltborítás nélküli középén pázsitszigetekkel elválasztott földút. Valamikor ebben az utcában tartották a szentgotthárdi vásárokat is. Az utcaképet már ekkor is sok szép ház díszítette, mint a volt Weidlich- ház ma Mentőállomás épülete, az Általános Takarékpénztár Rt. ma városi Művelődési központ valamint az általunk kiválasztott Dr. Vargha Gábor és neje Desits Valéria által lakott lakóház, mely napjainkban a helyi Rendőrőrsnek ad helyet. A sok szép ház között régi, előregedett épületek voltak, s ezek egy részét 1975 után az utcával együtt felújították.

Az épület, mely Dr. Vargha Gábor és neje Desits Valéria tulajdonában állt, itt is laktak, napjainkban a szentgotthárdi Rendőrőrsnek az épülete. A ház valamikor az 1850-70-es évek során épülhetett meg. Ha az épület mai utcafront felőli részét összehasonlítjuk az 1900-as évek elején készült képpel jól látható a középső homlokzati részen történt változtatások nyoma. Az eredeti épület emeleti részén egy erkély és a Vargha család címere díszelgett. A címet első Rákóczi György a vitézség elismeréséért adományozta Dr. Vargha Gábor őseinek. A család irigyei azt terjesztették, hogy egy vásárban vették.

A II. Világháborút követően az erkélyt elbontották, valamint a címert is lekerült az épület homlokzati részéről. Felfedezhető, hogy a régi képen az 1900-as évek elején a „magyar összefogás szobra” még nem látható az épület előtt, helyette egy kerítéssel körbevett

zöldővezetes rész volt. A szobrot csak az 1948-as centenáriumi megemlékezéskor állították fel. Az épület alsó szintjén volt a konyha, a dolgozószoba, a könyvtár és a nappali. Az emeleten voltak a szobák, a szalon és az ebédlő. Ebben az épületben dolgozott Tóth Andorné édesanyja Dancsecz Anna és testvére Dancsecz Mária. Anna felszolgáló volt, Mária pedig a konyhán dolgozott. Dancsecz Anna sokszor mesélt lányának a családnál töltött időről, amire mindig szívesen emlékezett vissza.

A hátsó udvarrészről megközelíthető egy pincelejárat, mely az épület alatt található pincébe vezetett. A pincelépcsőn leérve egy több részből álló, kiépített óvóhelyként is használható helységeket rejt. A régi udvarrészhez a mainál sokkal nagyobb terület tartozott, mely nagy részét a háború utáni építkezések miatt elvették.

A háború vége felé az épület alsó részét az oroszok kisajátították, melyet rövid ideig orosz parancsnokságként használtak. Ekkor a család az emeleti részbe kényszerült lakni. Ebben az időben hangzott el Vali néni szájából „Már csak tizenegy szobánk maradt.”

A későbbi időkben az épületet államosították, így kikerült a család és hozzátartozók tulajdonából. Az erkélyt elbontották, valamint a címer is lekerült az épület homlokzati részéről.

1968 óta pedig a Szentgotthárdi Rendőrőrs foglal helyet az épületben. Napjainkban az alsó szinten ügyelet, Járőrleíró, Fogda, vizesblokkok, étkező valamint az öltöző található. Az emeleti részen a nagyterem és az irodák kerültek kialakításra.

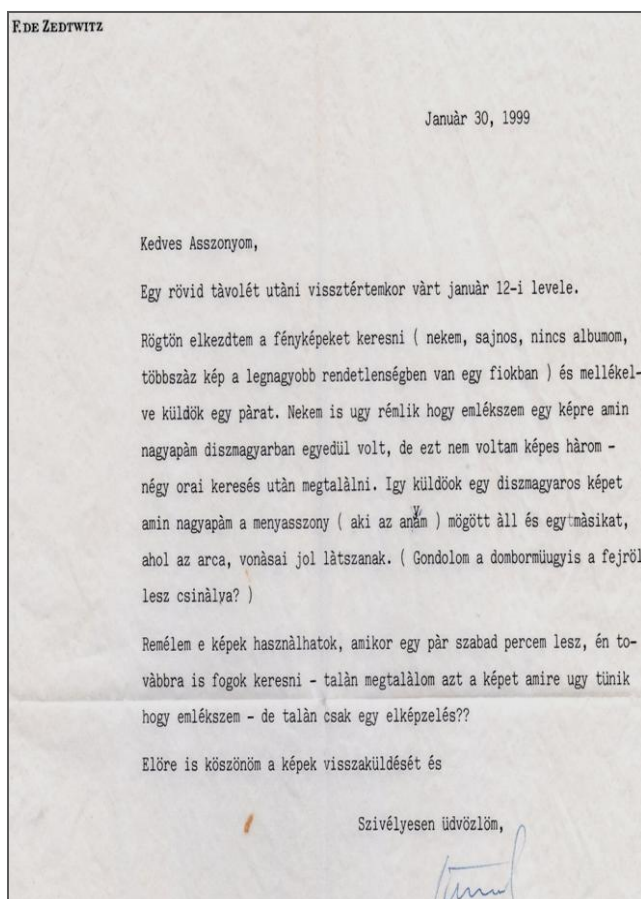

Dr. Vargha Gábor 1948-ban hunyt el Szentgotthárdon, felesége 1954-ben. Az egykor Szentgotthárd leggazdagabb emberei közé tartozó Dr. Vargha Gábor, szegényen, teljesen kisemmizve halt meg. Szerencsére éltek leszármazottai, akik pénzt küldtek, hogy a hamvakat a mostani temetőbe átvitessék. A sírt Kollár Csaba a külföldön élő rokonok kérésére készítette el. Meg kell jegyezni, hogy például a Desits család hamvai, akik szintén sokat tettek a városért, eltűntek.

Hosszú időn keresztül a helyi cserkészek, vezetőjükkel Polesznyák Lászlóval, gondozták a sírt, napjainkban azonban elhanyagolt, gondozatlan.

A városban megalakuló Szépítő Egyesület célként tűzte ki egykor, hogy a városban létrehoznak új köztéri szobrokat, s felújítanak régieket. Ezek közül valóban megvalósult néhány. A tervek között az is szerepelt, hogy a tisztelet jeléül domborművet állítanak Vargha Gábornak egykori háza falán, s keresték is még élő hozzátartozóit. Unokája 1999-ben küldött családi fényképeket a középkorú és a már idős Vargha Gáborról, reménykedve a kezdeményezés megvalósulásában.

A lelkesedés azonban elakadt, s még mindig nem találunk a városban olyan helyet, mely méltó emléket állítana városunkért, Szentgotthárdért tevékenykedő Dr. Vargha Gábor előtt.

Reméljük, pályázatunk témájával, tényanyagával újra a figyelem központjába kerül a város fejlődéséért munkálkodó Dr. Vargha Gábor.

Interjút készítettünk és munkánkat segítették:

Csuk Ferenc Szentgotthárd, Táncsics Mihály utca 16. /Dr. Vargha Gábor munkássága, lakóhelye/

Tóth Andorné /Margit néni/Szentgotthárd, Vörösmarty Mihály utca 9. /Dr. Vargha Gábor élete, rokonokkal való kapcsolattartás/

Kollár Csaba Szentgotthárd, Bem utca 27. / Síremlék elkészítője/

Végvári János r. alezredes Szentgotthárdi Őrsparancsnok /lehetőséget biztosított a képek elkészítésére/

RadixFórum :: Vezetéknevek :: Désits, Desits család
Híres szülötteink- Szentgotthárd

Magyar Országgyűlési Almanach/1927-1932/

Szentgotthárd, 2012. március 27.